

Утвърдил: _____

Декан

Дата: _____

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет: **Философски**

Специалност: (код и наименование)

Ф	Ф	С	0	4	0	1	2	2
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Социология

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

3	0	1	6
---	---	---	---

СОЦИОЛОГИЯ НА СОЦИАЛНИТЕ ОБЩНОСТИ

Преподавател: гл. ас д-р Боряна Бунджулова

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	30
	Семинарни упражнения	30
	Практически упражнения (хоспетиране)	
Обща аудиторна заетост		60
Извънаудиторна заетост	Реферат	
	Доклад/Презентация	
	Научно есе	
	Курсов учебен проект	
	Учебна екскурзия	
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	90
	Курсова работа	
Друго: опишете		
Обща извънаудиторна заетост		90
ОБЩА ЗАЕТОСТ		150
Кредити аудиторна заетост		2
Кредити извънаудиторна заетост		3
ОБЩО ЕКСТ		5

№	Формиране на оценката по дисциплината	% от оценката
1.	Workshops (информационно търсене и колективно обсъждане на доклади и реферати)	
2.	Участие в тематични дискусии в часовете	
3.	Демонстрационни занятия	

4.	Посещения на обекти	
5.	Портфолио	
6.	Тестова проверка	
7.	Решаване на казуси	30%
8.	Текуща самостоятелна работа /контролно	30%
9.	Курсова работа (изпитна задача)	
10.	Друго: опишете.....	
11.		
12.	Изпит	40%

Критерии за оценка

Условия за допускане до изпит: направена една от двете писмени задачи по време на лекции; направени две писмени работи по време на семинарни занятия и средна оценка от тях не по-ниска от среден 3.

Крайната оценка се формира на база резултатите от: две писмени задачи по време на лекции (30% от крайната оценка), две писмени задачи по време на семинарни занятия (30%), писмен изпит (40%).

Отлична	<p>1. Активно участие на лекции и семинарни занятия.</p> <p>2. Отлична оценка от двете писмени задачи по време на лекции (анализ на текст; въпроси за ключови понятия); отлична оценка на двата казуса, разработвани на семинарни занятия – освобождаване от писмен изпит.</p> <p>3. Отлична/много добра оценка на двете писмени задачи по време на лекции (анализ на текст; въпроси за ключови понятия); много добра/отлична оценка на двата казуса, разработвани на семинарни занятия; отлична оценка на писмения изпит (въпрос от учебната програма, разработен самостоятелно с разбиране на проблемите и тезите; цялостно анализиран казус).</p>
Много добра	<p>Много добра/добра оценка на двете писмени задачи по време на лекции (анализ на текст; въпроси за ключови понятия); добра/много добра оценка на двата казуса, разработвани на семинарни занятия; много добра оценка на писмения изпит (въпрос от учебната програма, разработен самостоятелно с разбиране на проблемите и тезите, но несистематично и/или с незначителни пропуски и/или грешки в изложението; добре разработен казус)</p>
Добра	<p>Добра/средна оценка на двете писмени задачи по време на лекции (анализ на текст; въпроси за ключови понятия); средна/добра оценка на двата казуса, разработвани на семинарни занятия; добра оценка на писмения изпит (въпрос от учебната програма, представен несистематично и/или с пропуски и/или грешки в изложението; схематично разработен казус).</p>
Средна	<p>Средна/слаба оценка на двете писмени задачи по време на лекции (анализ на текст; въпроси за ключови понятия); средна оценка на двата казуса, разработвани на семинарни занятия; средна оценка на писмения изпит (въпрос от учебната програма, представен частично с пропуски и грешки; схематично разработен казус).</p>

Анотация на учебната дисциплина:

Основната цел на курса е да въведе студентите в проблемите на социалните взаимодействия и социалните отношения в типологично различни социални реалности. Осмислянето на тези проблеми предполага формиране на социологическа чувствителност: към детайлите на

индивидуалното преживяване на себе си и на другите; към не винаги съзнаваната опосреденост на всекидневните отношения от групови представи и образи; към не винаги поддаващата се на проблематизиране принадлежност към различни по своето формиране и начин на съществуване социални общности.

Курсът обхваща основни теоретични проблеми на социалните отношения и социалните общности. Акцентът е поставен върху въпроси, свързани с изграждането, възпроизвеждането и разрушаването на различни типове социални отношения; върху начините, по които модерният индивид преживява себе си и другите в заварени, в социално конструирани, и в произвеждани от него във взаимодействие с други индивиди социални отношения и общности; върху начините на възприемане и промяна на образи, представи и нагласи към другия.

В хода на теоретичния анализ се обсъждат илюстративни за съответните проблеми и ситуации примери, като стремежът е, винаги когато е възможно, примерите да се извличат от съвременната българска реалност.

Предварителни изисквания:

Няма

Очаквани резултати:

- Овладяно знание за различни подходи към общността;
- Критично осмисляне на един възможен подход към проблематиката на социалните общности, който подлага на интерпретация класически възгледи за социално действие, социално взаимодействие, социално отношение и социална общност;
- Формиране на социологическа чувствителност към детайлите на индивидуалното преживяване на себе си и на другите в хода на взаимодействието; към опосредеността на всекидневните отношения от групови представи и образи.
- Способност за анализ на различни ситуации на проблематизирано взаимодействие.

Учебно съдържание

№	Теми на лекциите:	Хорариум
1	Социалната общност като проблем	2 часа
2	Общността като проблем в класическата немска социология – три гледни точки към историческата промяна, три реализации на типологичен подход (Фердинанд Тьонис, Макс Вебер, Карл Маркс).	2 часа
3	Съвременни подходи към общността (Бенедикт Андерсън, Зигмунт Бауман).	2 часа
4	Традиционната общност и генезисът на чуждостта. Знание и опит – определители на отношението към чуждото.	2 часа
5	Писмена работа – анализ на текст	2 часа
6	Обсъждане на резултатите от писмената работа	2 часа
7	Чужденецът: как е възможно отношението с другия като Чужденец? Проблемът за предразсъдъка. Съседството като проблем.	2 часа
8	Аз и Другият: необходимост да съ-изграждаме своите отношения с другите и потребност да разпознаваме другите в отношенията си с тях.	2 часа
9	Жизнен свят и всекидневни светове. Всекидневни светове и моят всекидневен свят: прието на доверие и очевидности	2 часа
10	Социални роли и социални статуси. Пунктове в социалната реалност и личностна идентификация. Типизационни процедури, равнища на типизация.	2 часа

11	Писмена работа – основни понятия	2 часа
12	Обсъждане на резултатите от писмената работа	2 часа
13	Макросоциални отношения: социалните общности като конституиращи се на основата на общо. Как и кога "общото" конституира общност?	2 часа
14	Микросоциални отношения: социалните общности като конституиращи се на основата на различие. Как и кога "различието" конституира общност?	2 часа
15	Общността: история и съвременни форми. Идеологически модел и реалност. Социална форма и преживяване на отношението	2 часа
	Теми на семинарите:	
1	<p>Как и кога се появява проблемът за общността? Конструирание на понятие за общност в дихотомията общност - общество. Граници на припокриването на опозицията общност - общество с опозицията традиционно - модерно. Раждането на модерния индивид, националната държава и националната идентичност. Общност и модерност. Общност и глобализация.</p> <p>- Робърт Низбет: „Загубата на общността”. Кога и как се появява и актуализира проблемът за общността?</p> <p>- Майя Грекова: „От обичай към право”. Граници на припокриването между общностно и традиционно. Генезис на чуждостта. Патриархалният българин и „вторичното затваряне на общността”.</p> <p>- Бенедикт Андерсън: „Въведение”, „Културни корени” и „Източниците на националното съзнание”. Как се създава националната общност? Дефиниция за понятието „нация”. Нацията като въобразена общност. Произход на национализма и неговите ефекти.</p> <p>- Зигмунд Бауман: „Агонията на Тантал”. Общност и глобализация. Загубата на общността.</p>	8 часа
2	Писмена работа - казус	2 часа
3	<p>Модерен индивид. Общност и модерност. Възможно ли е друго мислене на общността в модерността, освен като рационален договор между просветени индивиди. Методологическа проблематика: граници на феноменологичното проблематизиране на интерсубективността; конструктивизъм срещу реализъм.</p> <p>- Алфред Шютц: „Чужденецът”. Социална група и културен образец. Типове и системи на релевантност.</p> <p>- Алфред Шютц: „Структури на жизнения свят”. Всекидневие и жизнен свят. Понятие за интерсубективност. Граници на феноменологичното проблематизиране на интерсубективността.</p> <p>- Алфред Шютц: „Добре информираният гражданин”. Социалното разделение на знанието. Проблемът за отношението между знание и реалност. Зони на релевантност.</p>	6 часа
4	Писмена работа - казус	2 часа
5	<p>Социални роли и социални институции. Типизации и ролево фиксиране на социалното различие. Личностни типове и функционални типове. Надхвърляне на типизациите във взаимодействието.</p> <p>- Питър Бъргър, Томас Лукман: „Социалното конструирание на реалността”. Проблемът за типизациите.</p> <p>- Робърт Мъртън: „Ролевият комплекс”. Социален статус и социална роля. Самореализиращите се пророчества и проблемът за предразсъдка. Конструирание на общност чрез негативно етикетиране.</p>	6 часа

	- Питър Бъргър, Томас Лукман: „Институционализацията”. Социални роли и социални статуси – пунктове в социалната реалност и личностна идентификация	
6	- Писмена работа – казус - Обсъждане писмените работи	4 часа
7	- Майя Грекова: “Аз и Другият”. Социално конструиране на реалността в опозицията “наше” - “чуждо”. Възможности за надскачане на опозицията: раздвояване на “наше знание” и “мой опит”; понятие за съседство.	2 часа

Конспект за изпит

№	Въпрос
1	Социалната общност като проблем
2	Общността като проблем в класическата немска социология – три гледни точки към историческата промяна, три реализации на типологичен подход (Фердинанд Тьониес, Макс Вебер, Карл Маркс).
3	Съвременни подходи към общността (Бенедикт Андерсън, Зигмунт Бауман).
4	Традиционната общност и генезисът на чуждостта. Знание и опит – определители на отношението към чуждото
5	Чужденецът: как е възможно отношението с другия като Чужденец? Проблемът за предразсъдъка. Съседството като проблем
6	Аз и Другият: необходимост да съ-изграждаме своите отношения с другите и потребност да разпознаваме другите в отношенията си с тях.
7	Жизнен свят и всекидневни светове. Всекидневни светове и моят всекидневен свят: прието на доверие и очевидности
8	Социални роли и социални статуси. Пунктове в социалната реалност и личностна идентификация. Типизационни процедури, равнища на типизация
9	Макросоциални отношения: социалните общности като конституиращи се на основата на общо. Как и кога "общото" конституира общност
10	Микросоциални отношения: социалните общности като конституиращи се на основата на различие. Как и кога “различието” конституира общност?
11	Общността: история и съвременни форми. Идеологически модел и реалност. Социална форма и преживяване на отношението

Библиография

Основна:

1. Андерсън, Бенедикт. 1998. Въобразените общности. София: КХ. („Въведение”, „Културни корени” и „Източниците на националното съзнание” - с. 17-60)
2. Бауман, Зигмунд. 2003. Общността: в търсене на безопасност в несигурния свят. София: Лик. („Встъпление” и „Агонията на Тантал” - с. 7-29)
3. Вебер, Макс. 2001. „Основни социологически понятия“. В: Генезис на западния рационализъм. София: КХ.
4. Бъргър, Питър, Томас Лукман. 1996. Социалното конструиране на реалността (Изследване по Социология на знанието). София: КХ („Основанията на знанието във всекидневния живот” - с. 33-60; „Институционализацията” - с. 65-112).
5. Грекова, Майя. 2017. Общност с другия. Лекции по социология на социалните общности. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.

6. Грекова, Майя. 1996. Аз и Другият. Измерения на чуждостта в посттоталитарното общество. София: Университетско издателство. (Първа глава – „Същностно различните граници на социалното взаимодействие” - с. 15-34).
7. Грекова, Майя. 1991. От обичай към право (Патриархалният българин в кръговете на чуждост). София: Университетско издателство. (Втора глава – „Развитието на традиционната община и разрушаването на обичая като тотален посредник“ - с. 34-49).
8. Зимел, Георг. „Чужденецът“. В: Социология на личността.
9. Маркс, Карл. „Форми, предшестващи капиталистическото производство“. В: Съчинения, т.46, ч.І.
10. Мъртън, Робърт. „Ролевият комплекс“. В: Социология на личността. (с. 243-253).
11. Низбет, Робърт. 1992. Стремехът към общност. София: Лик. („Загубата на общността” - с. 37-74)
12. Тьониес, Ф. Общност и общество, Социологически проблеми, 4/87.
13. Шютц, Алфред. 1998. Чужденецът. София: Лик.; „Чужденецът“ – с. 7-23; „Завръщащият се у дома“ – с. 23-37; „Структури на жизнения свят“ – с. 211-227).

Допълнителна:

1. Георгиев, Бл. Общностите - нашият дом. С.,1991.
2. Кюранов, Ч. Човешките общности, С.,1982.
3. Тилкиджиев, Н. Социалните групи. С.,1989

Дата: 27.02.2022

Съставил: гл.ас д-р Боряна Бунджулова